

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj – avgust/kolovoz 2020. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	5
<i>Kretanje industrijske proizvodnje.....</i>	5
<i>Maloprodaja.....</i>	6
<i>Transport.....</i>	7
<i>Tržište rada.....</i>	8
2. Javne finansije.....	9
<i>Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini.....</i>	10
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda</i>	12
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	13
<i>Cijene.....</i>	13
<i>Monetarni sektor.....</i>	15
<i>Bankarski sektor.....</i>	17
<i>Berze u Bosni i Hercegovini.....</i>	18
4. Vanjski sektor.....	20
<i>Platni bilans.....</i>	20
<i>Vanjskotrgovinska robna razmjena.....</i>	21
5. Strane direktne investicije.....	25

Uvod

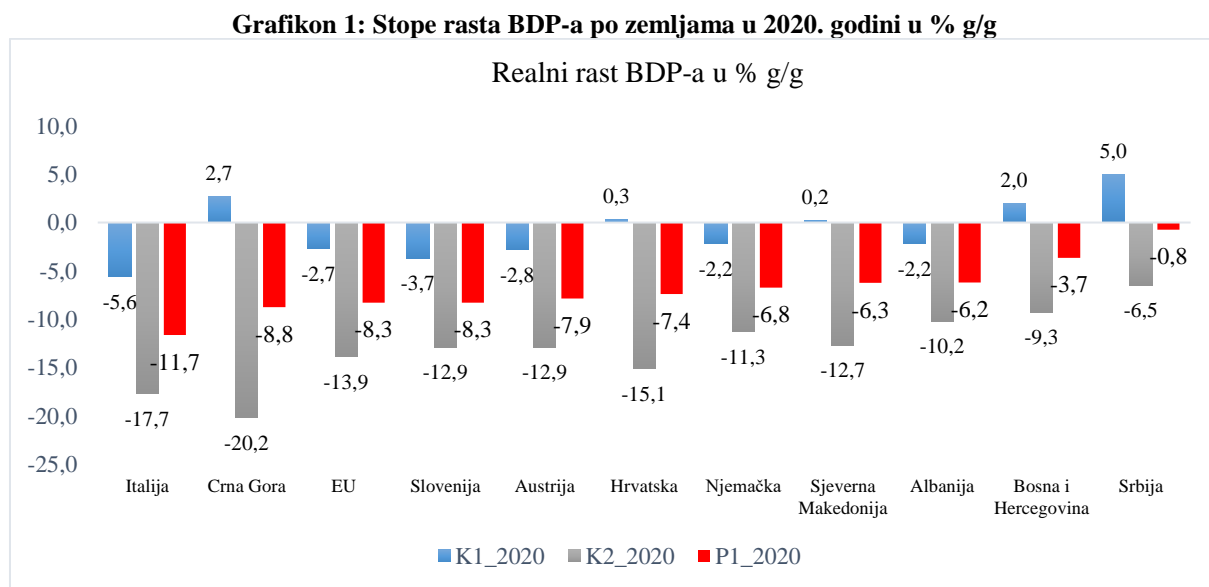
Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu Bosne i Hercegovine. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u Bosni i Hercegovini za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima Bosne i Hercegovine koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu Bosne i Hercegovine.

* * *

Dosadašnje analize ekonomskog rasta u BiH su potvrdile da eksterne dinamike, odnosno privredna kretanja u okruženju predstavljaju glavnu strukturnu determinantu ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini. Ako je suditi po trenutnim pokazateljima, eskalacija pandemije Covid-a 19 u K2 2020 godine veoma negativno se odrazila na privredna kretanja u glavnim trgovinskim partnerima što se manifestovalo drastičnim padom BDP-a. Naime, prema preliminarnim podacima EUROSTAT-a zemlje EU su u K2 2020. godine usljed eskalacije globalne pandemije virusa Covid 19 zabilježile drastičan pad BDP-a od oko 14% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Posmatrano po zemljama, registrirane stope pada BDP-a u K2 2020. godine u odnosu na isti period prethodne godine su iznosile Italija 17,7%, Hrvatska 15,1%, Austrija 12,9%, Slovenija 12,9% i Njemačka 11,3%.¹ Pregled kretanja ekonomskog rasta po zemljama u 2020. godini prikazan je na grafikonu ispod:

EUROSTAT i nacionalni statistički zavodi

¹ EUROSTAT, „Preliminary flash estimates for second quarter of 2020“, 121/2020, September 2020

Preliminarni podaci BHAS-a (sttistika nacionalnih računa) za K2 2020. godine ukazuju na to da su se ova dešavanja u glavnim trgovinskim partnerima i pojava globalne pandemije i „lockdown-a“ izrazito negativno odrazila i na privredna kretanja u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a, Bosna i Hercegovina je u K2 2020. godine zabilježila pad BDP-a od 9,3% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad na nivou prvog polugodišta iznosio 3,7%.² Međutim, kao što je vidljivo na grafikonu br.1 da se Bosna i Hercegovina u tom smislu apsolutno ne razlikuje od ostalih zemalja u ovom dijelu svijeta. Ako se posmatra struktura privrednih kretanja u P1 2020. godine može se konstatovati da je pad iste posljedica istovremenog pada kako agregatne ponude tako i agregatne tražnje što je osnovno obilježije negativnih ekonomskih utjecaja globalne pandemije virusa Covid-19. Ako se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina u vanjskotrgovinskom smislu gotovo u potpunosti orijentisana ka tržištima zemalja EU i regiona, ne iznenađuje činjenica da je ovaj segment privrede najžešće pogođen krizom koju je izazvala pandemija Covid-19. Tako je pad privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima rezultirao slabljenjem izvozne tražnje za bh. izvoznim proizvodima i smanjenjem ukupne vanjskotrgovinske razmjene za oko 1/5 u odnosu na isti period prethodne godine. Prema podacima BHAS-a Bosna i Hercegovina je u prvom polugodištu 2020. godine zabilježila pad ukupnog izvoza (robe+usluge) od oko 17,5% u realnom smislu u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad uvoza iznosio 17%. Ova dešavanja u vanjskom sektoru odnosno pad agregatne ponude kao i eskalacija globalne pandemije Covid-19 posljedično su imale negativne implikacije na sve segmente domaćeg tražnje. Pad fizičkog obima industrijske proizvodnje, smanjenje zaposlenosti i plata, smanjen priliv doznaka građana iz inostranstva, usporavanje kreditne aktivnosti i pad prometa u maloprodaji ukazuju na slabljenje raspoloživog dohotka građana u Bosni i Hercegovini. Tako je prema podacima BHAS-a za P1 2020. godine usljed oslabljenog raspoloživog dohotka građana i manjoj sklonosti za potrošnjom došlo do pada privatne (domaćinstva) potrošnje od 4% u realnom smislu. S druge strane, novonastale okolnosti usljed pandemije virusa Covid-19 zahtjevale su pojačan angažman institucija u Bosni i Hercegovini kroz povećanje izdataka za zaštitu javnog zdravstva i saniranje ekonomskih posljedica krize što je dovelo do povećanja javne potrošnje od oko 0,5%.³ Međutim ovo povećanje nije ni izbliza dovoljno da bi se iskompenzirali gubici nastali u okviru privatne potrošnje, tako da je pad finalne potrošnje u Bosni i Hercegovini u P1 2020 godine iznosio 3,1% što je praktički značilo i pad BDP-a obzirom da finalna potrošnja ima zastupljenost sa preko 90% u strukturi BDP-a. Investicije u strukturi BDP-a imaju nešto niži nivo zastupljenosti od oko 18% što je prilično skromno za zemlju koja teži višem stadiju ekonomskog razvoja kakva je Bosna i Hercegovina. Novonastale okolnosti usljed izbijanja globalne pandemije virusa Covid-19 koje karakteriše neizvjesnost tržišta, pesimistična očekivanja i limitirani izvori finansiranja rezultirali su smanjenjem bruto investicija u P1 2020. godine od oko 14% u odnosu na isti period prethodne godine.

U nedostatku podataka iz nacionalnih računa, a na bazi kratkoročnih statističkih podataka vrlo je teško procijeniti kretanje BDP-a u K3 2020. godine. Međutim, vrijedi istaći da su negativni trendovi iz prve polovine godine uglavnom nastavljeni tokom jula i augusta, istina u nešto blažem obliku. Tako je fizički obim industrijske proizvodnje za period januar-august 2020. godine smanjen za 8,8%, dok je pad proizvodnje u okviru prerađivačke industrije iznosio

²Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci“, 02.10.2020. godine.

³ Vrijedi istaći da će pad javnih prihoda uz očekivano povećanje javnih rashoda usljed Covid 19 vrlo vjerovatno rezultirati budžetskim deficitom, te oslabiti fiskalnu poziciju Bosne i Hercegovine u 2020. godini.

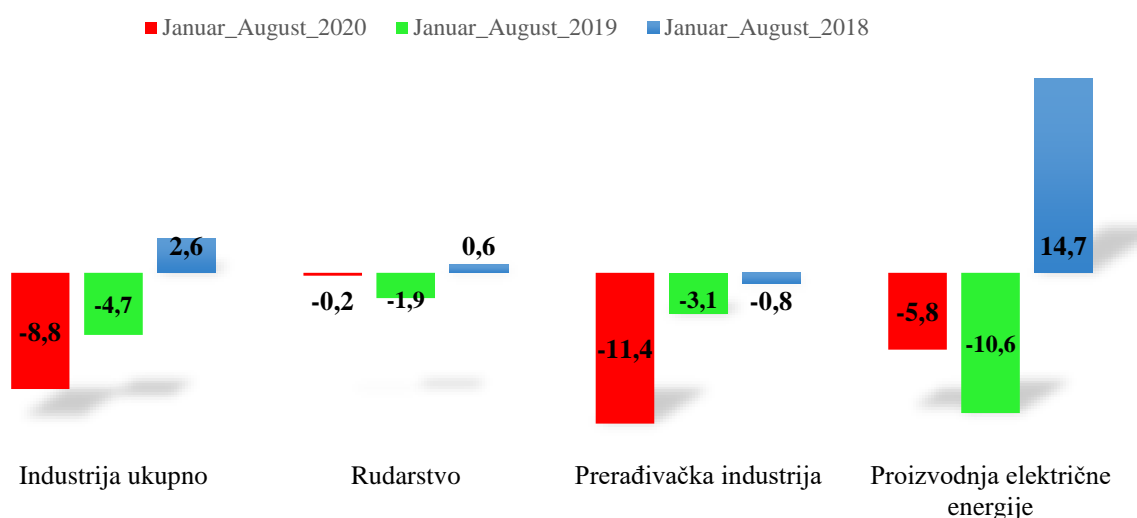
11,4%. Međutim, vrijedi istaći da su u julu i augustu registrirane stope pada bile jednocifrene za razliku od K2 kada je su registrirane dvocifrene stope pada navedenih indikatora. Sličan trend zabilježen je i u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je prema podacima BHAS-a u periodu januar-august zabilježen pad izvoza roba od 14,1%, dok je uvozni pad iznosio 17% u odnosu na isti period prethodne godine, što je rezultiralo smanjenjem robnog deficita od preko 20%. U kontekstu procijene trenutnih ekonomskih kretanja u zemlji vrijedi istaći kontinuirani trend slabljenja kreditne aktivnosti. Tako je na kraju augusta 2020. godine rast ukupnih kredita u Bosni i Hercegovini iznosio svega 0,6%, pri čemu je rast kredita stanovništvu iznosio 1,1%, dok su krediti nefinansijskim preduzećima zabilježili pad od 1,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Podaci iz javnih finansija, bar kada je u pitanje prikupljanje javnih prihoda ukazuju na to da su negativni trendovi uglavnom nastavljeni. Tako je pad ukupnih javnih prihoda u periodu januar-august 2020. godine iznosio 7,6%, pri čemu je pad prihoda od direktnih poreza iznosio 8,7%, dok su prihodi od indirektnih poreza smanjeni za oko 9,5% (pad prihoda od PDV-a 6,4%) u odnosu na isti period prethodne godine.

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Statistički podaci BHAS-a o kretanju fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2020. godini ukazuju na nastavak negativnog trenda iz prethodne godine koji je dodatno intenziviran usljed širenja globalne pandemije virusa Covid-19. Naime, prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-august 2020. godine Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 8,8% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad u augustu u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosio 6,7%⁴.

Grafikon 2: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje za period januar-august 2020. godine po sektorima

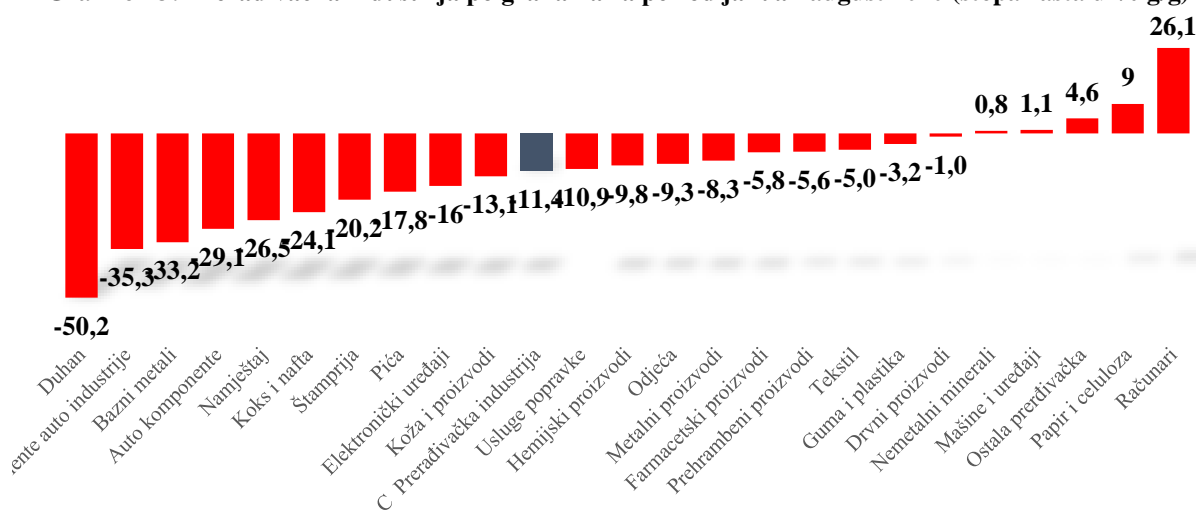

Izvor: BHAS

⁴Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za august 2020. godine-prethodni podaci“, 20.09.2020. godine.

Ako se kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje tokom prvih 8 mjeseci 2020. godine posmatra po sektorima vidljivo je da pad proizvodnje u najvećoj mjeri posljedica smanjenja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od 11,4%. Sektora za proizvodnju električne energije također bilježi pad proizvodnje od oko 6%, dok je u sektoru rudarstvo zabilježena stagnacija. Pad proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini je prilično razumljiv ako se ima u vidu struktura iste koja je prilično izvozno orijentisana i našla se na direktnom udaru usljed širenja pandemije Covid-19. Najznačajnija smanjenja proizvodnje registrirana u okviru izvozno orijentiranih grana prerađivačke industrije gdje su registrirane dvocifrene stope pada proizvodnje. Pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije po granama u periodu januar-august 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 3: Prerađivačka industrija po granama za period januar-august 2020 (stopa rasta u % g/g)

Izvor: BHAS

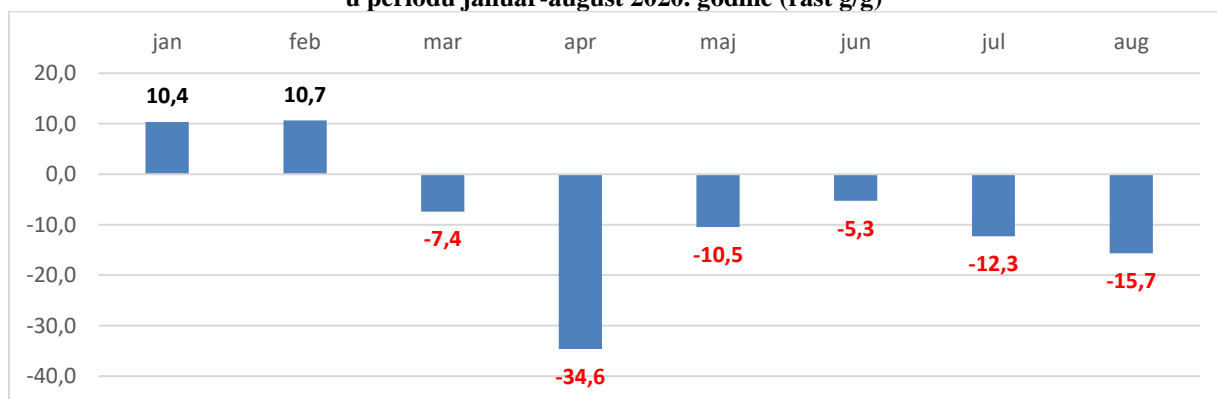
Maloprodaja

U mjesecu augustu 2020. godine je nastavljen pad ukupne trgovine u maloprodaji koji je započeo u mjesecu martu sa pojavom pandemije Covida-2019. Pad u mjesecu augustu iznosio je 15,7%, a ukoliko se posmatra razdoblje januar-august 2020. godine taj pad je nešto blaži i iznosi 9,3% (g/g).

Zvanični podaci ukupne trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, za august 2020. godine, ukazuju na realni pad prometa kod trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicima (u daljem tekstu s.p.) od 25,3% te pada trgovine na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. od 12,8%.

Promet u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. ostvario je pad od 20,4% dok je u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u nespecijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu n.p.) promet smanjen za 16%. U sklopu trgovine na malo neprehrambenim proizvodima, u mjesecu augustu 2020. godine, najveći pad je zabilježen kod trgovine na malo na štandovima i tržnicama od 59,6%. U trgovini ostalom opremom za domaćinstvo zabilježeni pad iznosio je 13,7%, trgovini na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju 14,1%, trgovini na malo ostalom robom u s.p. 8,1% te u ostaloj trgovini na malo u n.p. 11,9%. Jedine dvije kategorije (u okviru trgovine na malo neprehrambenim proizvodima) koje su ostvarile rast su trgovina na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica sa stopom rasta od 8,1% te trgovina na malo informacijsko komunikacijskom opremom sa rastom od 2,3%.

Grafikon 4: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – u periodu januar-august 2020. godine (rast g/g)

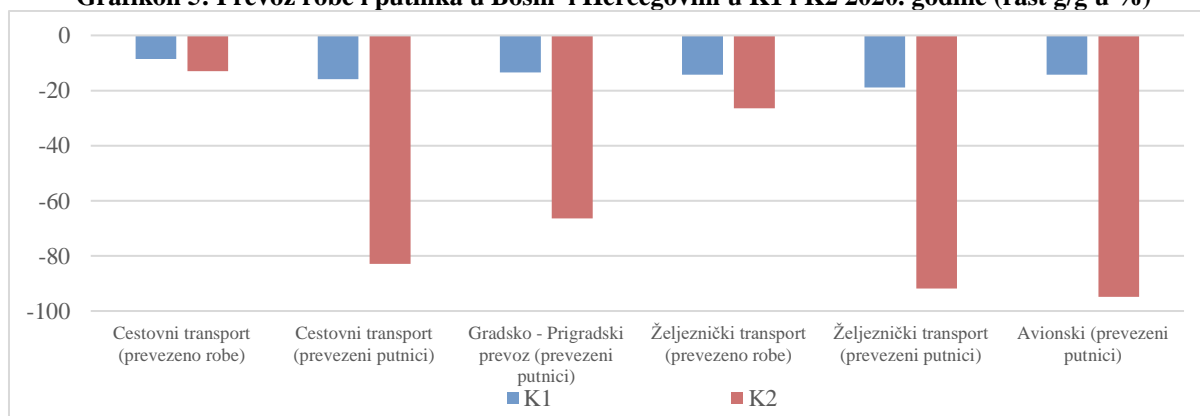
Izvor: BHAS

U okviru trgovine opremom za domaćinstvo sve kategorije bilježe smanjenje prometa pa je tako u trgovini na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima pad iznosio 23,1%, trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo 17,9%, trgovini tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože 15,1%, trgovini na malo sportskom opremom, igrama i igračkama 8,6% te kod prometa u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima pad od 1,9%.

Transport

Posljedice pandemije Covida-2019 su se dosta odrazile i na transportni sektor (primjetna je slabija potražnja za prevozom roba i putnika u svim vidovima transporta). Prema podacima za cestovni transport u K2 2020. godine pad transporta roba je zabilježio smanjenje od 13% u odnosu na K2 2019. godine. Broj prevezenih putnika u cestovnom prevozu bilježi drastičan pad od 82,9%, dok je istovremeno prevoz putnika u gradsko-prigradskom prevozu zabilježio smanjenje od 66,4%. Kada se posmatra promet roba i putnika u željezničkom saobraćaju zabilježeno je smanjenje opsega prevezene robe za 26,5% kao i pad broja prevezenih putnika za 91,8%. Kod avio saobraćaja je u K2 2020. godine također došlo do ogromnog pada broja prevezenih putnika za 94,9% u odnosu na isti period prošle godine.

Grafikon 5: Prevoz robe i putnika u Bosni i Hercegovini u K1 i K2 2020. godine (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

U okviru djelatnosti prometa transporta i skladištenja je zabilježen nominalan pad od 30,3% u K2 2020. godine. Kod skladištenja i pomoćnih djelatnosti u prevozu je zabilježena negativna

stopa rasta od 48,4%, kao i u oblasti kopnenog prevoza i cjevovodnog transporta gdje je u K2 2020. godine ostvaren pad prometa od 30,6%. Oblast poštanskih i kurirskih djelatnosti je jedina u oblasti transporta i skladištenja ostvarila rast od 0,8%.

Tržište rada

Podaci o broju zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini od strane BHAS-a za avgust 2020. godine nisu objavljeni u periodu pripreme Informacije pa se podaci u tekstu odnose na juli 2020. godine.

Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini se nastavio smanjivati na šta je značajno uticala pandemija COVID-19. U julu 2020. godine broj zaposlenih lica bio je manji za 2,8% u odnosu na juli 2019. godine i iznosio je oko 803,3⁵ hiljada. Najznačajnije smanjenje broja zaposlenih lica bilo je u području djelatnosti prerađivačke industrije, trgovine, ugostiteljstva i hotelijerstva.

U području djelatnosti prerađivačke industrije broj zaposlenih lica u julu 2020. godine je smanjen za 4,2% g/g uz negativan doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih od 0,9 p.p. na šta je uticao smanjen obim proizvodnje u pomenutoj djelatnosti u prvoj polovini godine. Broj zaposlenih lica smanjen je u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala za 4,2% g/g uz negativan doprinos rastu od 0,8 p.p.⁶ Pored navedenih djelatnosti, broj zaposlenih lica smanjen je u području djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane za 13,7% g/g uz negativan doprinos rastu od 0,7 p.p.⁷ Pored navedenih djelatnosti broj zaposlenih lica u posmatranom poređenju bio je manji i u djelatnostima umjetnosti, zabave i rekreacije, prevoza i skladištenja, vađenja rude i kamena, poslovanja nekretninama, poljoprivrede, šumarstva i ribolova itd. ali je njihov doprinos bio nešto manji u poređenju sa prethodno navedenim područjima djelatnosti.

Podatak o broju registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini za avgust 2020. godine nije objavljen u periodu pripreme Informacije pa se podaci u tekstu odnose na juli 2020. godine. U Bosni i Hercegovini broj registrovanih nezaposlenih lica u julu 2020. godine je uvećan za 4,7% u odnosu na juli 2019. godine i iznosio je oko 426,3 hiljada (tabela ispod). Računajući stopu registrovane nezaposlenosti na osnovu raspoloživih podataka iz tabele ispod može se primjetiti da je u julu 2020. godine iznosila 34,7% i veća je u odnosu na isti mjesec 2019. godine za 1,7 p.p.⁸ Anketna stopa nezaposlenosti nije objavljena u periodu pripreme Informacije.

⁵ Privremeni podatak, izvor BHAS. Na osnovu polugodišnjeg istraživanja sa punim obuhvatom RAD-15, stanje 31. marta 2020. godine, početkom avgusta 2020. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenim licima, dobijenih mjesečnim istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci do marta 2020. godine konačni, a za ostale mjesece 2020. godine privremeni.

⁶ Ukupan promet trgovine na malo u Bosni i Hercegovini u julu 2020. godine zabilježio je pad u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Izvor: BHAS, Poslovne statistike, indeks prometa trgovine na malo u julu 2020. godine.

⁷ U Bosni i Hercegovini u julu 2020. godine turisti su ostvarili 47.454 posjete, što je za 75,5% manje u odnosu na juli 2019. godine. Turisti su ostvarili 134.587 noćenja, što je za 68,3% manje u odnosu na juli 2019. godine. Izvor: BHAS, Statistika turizma, juli 2020. godine.

⁸ Stopa registrovane nezaposlenosti predstavlja procentualno učešće nezaposlenih lica u radnoj snazi. Podatak se odnosi na juli jer broj zaposlenih lica za mjesec avgust nije objavljen u periodu izrade Informacije.

Tabela 1: Broj zaposlenih lica (revidirani podaci) i registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini

Mjesec	Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti mjesec prethodne godine)	Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti mjesec prethodne godine)
∞ 2019	820.974	2,3%	411.230	-9,0%
01-2020	824.504	1,3%	406.167	-6,3%
02-2020	822.892	1,6%	402.888	-6,3%
03-2020	821.082	1,1%	398.270	-5,9%
04-2020	799.865	-2,8%	419.582	1,4%
05-2020	800.067	-3,0%	421.474	3,6%
06-2020	804.028	-2,7%	421.300	3,9%
07-2020	803.326	-2,8%	426.252	4,7%

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Podatak o prosječnoj neto plati za avgust nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na juli 2020. godine.

U julu 2020. godine prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini nominalno je uvećana za 3,6% u odnosu na juli 2019. godine i iznosila je 965 KM. Realni rast prosječne neto plate u julu 2020. godine bio je nešto brži zbog deflacije koja je u posmatranom mjesecu iznosila 1,3%. Najmanja prosječna isplaćena neto plata u julu 2020. godine bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (592 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.584 KM).

Najveća nominalna stopa rasta neto plate u julu 2020. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine bila je u području djelatnosti obrazovanja (6,4%), administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (6,3%), poljoprivrede, šumarstva i ribolova (5,5%) kao i djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (4,4%). Suprotno, negativan nominalni rast prosječne neto plate u julu 2020. godine bio je u području poslovanja nekretninama (-5,7%) stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima (-1,3%), finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (-0,6%) i djelatnosti proizvodnje i snabdijevanja el. energijom, gasom, parom i klimatizacije (-0,4%).

Tabela 2: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini, stope rasta u odnosu na isti period prethodne godine

	Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	Nominalna stopa rasta prosječne neto plate (g/g)
∞ 2019	921	4,8%
01-2020	945	3,5%
02-2020	941	5,1%
03-2020	950	4,8%
04-2020	942	2,9%
05-2020	940	1,4%
06-2020	955	4,9%
07-2020	965	3,6%

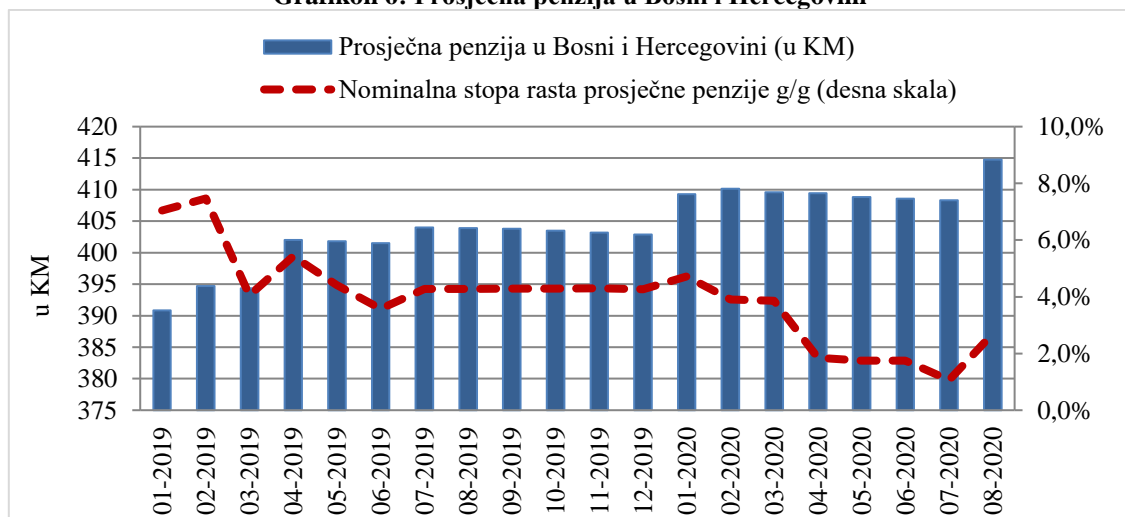
Izvor: BHAS

U avgustu 2020. godine broj penzionera u Bosni i Hercegovini iznosio je oko 698 hiljada i veći je za 1,8% u poređenju sa avgustom 2019. godine.⁹ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini u avgustu 2020. godine nominalno je veća za 2,7% u odnosu na avgust 2019. godine i iznosila je

⁹ Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

oko 415 KM.¹⁰ Nešto brži rast prosječne penzije u odnosu na prethodni mjesec rezultat je povećanja penzija u Federaciji Bosne i Hercegovine.¹¹ Na taj način najniža penzija u Federaciji Bosne i Hercegovine u avgustu 2020. godine je uvećana i iznosi 382,2 KM. U Republici Srpskoj najniža penzija u posmatranom mjesecu je iznosila 201,8 KM za penzijski staž do 15. godina.

Grafikon 6: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

U periodu januar-avgust 2020. godine, u Bosni i Hercegovini je ukupno prikupljeno oko 9,6 milijardi KM javnih prihoda što je manje za oko 7,6% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Udio prihoda u ukupnim приходima, a koje je prikupila Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu UIO) je iznosio oko 48,9%. U mjesecu avgustu tekuće godine, nastavljen je trend pada privredne aktivnosti, uzrokovane pandemijom Covid-19, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza, direktnih poreza, socijalnih doprinosa i drugih javnih prihoda.

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Naplaćeni prihodi. Tokom avgusta mjeseca 2020. godine, nastavljen je trend pada privredne aktivnosti, uzrokovane pandemijom Covid-19, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza. Pad bruto prihoda u avgustu mjesecu posmatrane godine, u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine je iznosio oko 16,9%, dok su bruto prihodi upoređeni sa julom mjesecom 2020. godine manji za 14,2%. Ukupni (bruto) naplaćeni prihodi od indirektnih poreza i ostalih prihoda, u periodu januar-avgust 2020. godine, su iznosili oko 4,7 milijardi KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, bruto prihodi su manji za oko 10,6%. Zbog slabije privredne aktivnosti, tokom istog perioda, smanjen je broj rješenja za povrat sa JR UIO (za čak 41,5%), čime je smanjen i iznos novčanih sredstava po ovom osnovu za 15,4% g/g. Detalji su prikazani u tabeli ispod.

¹⁰ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera.

¹¹ Sve penzije, ostvarene po Zakonu o PIO/MIO, s izuzetkom najviših i penzija ostvarenih u 2020. godini, uvećane su za 2,8%. Pored povećanih penzija za mjesec avgust, korisnici će prilikom isplate, dobiti i razlike između isplaćene i uvećane penzije za period od 01.01.2020. godine do 31.07.2020. godine. Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Novosti, penzije za avgust.

Za prvih osam mjeseci tekuće godine, neto prihodi od indirektnih poreza su iznosili oko 3,9 milijardi KM, čime su u poređenju sa istim periodom prethodne godine ostvarili smanjenje od 9,4%.

Sve kategorije prihoda iz nadležnosti UIO Bosne i Hercegovine, dale se negativan doprinos stopi rasta neto prihoda od indirektnih poreza i to: porez na dodatu vrijednost od 3,9 p.p. (u daljem tekstu PDV), prihodi od akciza 3,7 p.p., prihodi od carina 0,7 p.p. i prihodi od putarina 1,1 p.p.

Tabela 3: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2020	jan-avg 2019	jan-avg 2020	jun 2020	jul 2020	avg 2020
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	6,2	-10,6	-7,2	-9,2	-16,9
Povrati	17,6	7,3	-15,4	-17,2	-30,5	4,3
Neto prihodi - prikupljeno	82,4	6,0	-9,4	-4,6	-4,5	-20,8
<i>PDV</i>	<i>51,5</i>	<i>4,9</i>	<i>-6,4</i>	<i>-2,5</i>	<i>9,9</i>	<i>-21,0</i>
<i>Carine</i>	<i>3,6</i>	<i>6,6</i>	<i>-14,7</i>	<i>-10,6</i>	<i>-9,7</i>	<i>-14,4</i>
<i>Akcize</i>	<i>18,9</i>	<i>7,3</i>	<i>-15,1</i>	<i>-7,2</i>	<i>-24,0</i>	<i>-24,8</i>
<i>Putarine</i>	<i>8,0</i>	<i>7,5</i>	<i>-11,4</i>	<i>-4,6</i>	<i>-19,6</i>	<i>-24,2</i>
<i>Ostali prihodi</i>	<i>0,2</i>	<i>2,9</i>	<i>-10,2</i>	<i>-14,0</i>	<i>-13,0</i>	<i>7,2</i>
<i>Neusklađeni prihodi</i>	<i>0,2</i>	<i>94,1</i>	<i>-10,4</i>	<i>...</i>	<i>...</i>	<i>...</i>
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	6,1	-10,4	-10,2	-7,4	-17,9
Minimalne rezerve	18,2	-6,5	-15,1	-13,5	-26,7	-0,9
Budžeti	81,8	9,6	-9,3	-9,4	-3,0	-21,2
Servisiranje vanjskog duga	9,3	-12,2	-12,0	-42,1	41,4	18,7
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	<i>6,1</i>	<i>-13,4</i>	<i>-9,2</i>	<i>-39,8</i>	<i>63,0</i>	<i>17,3</i>
<i>Republika Srpska</i>	<i>3,0</i>	<i>-10,8</i>	<i>-18,1</i>	<i>-45,4</i>	<i>15,8</i>	<i>12,5</i>
<i>Brčko Distrikt</i>	<i>0,1</i>	<i>37,3</i>	<i>30,5</i>	<i>-94,8</i>	<i>-91,4</i>	<i>...</i>
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	72,5	13,4	-8,9	0,7	-4,6	-24,7
<i>Institucije Bosne i Hercegovine</i>	<i>10,5</i>	<i>-0,6</i>	<i>0,1</i>	<i>9,2</i>	<i>-0,8</i>	<i>-3,1</i>
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	<i>39,2</i>	<i>15,6</i>	<i>-11,7</i>	<i>-1,8</i>	<i>-9,1</i>	<i>-30,5</i>
<i>Republika Srpska</i>	<i>20,5</i>	<i>17,4</i>	<i>-7,3</i>	<i>2,2</i>	<i>2,7</i>	<i>-21,6</i>
<i>Brčko Distrikt</i>	<i>2,3</i>	<i>7,9</i>	<i>-12,2</i>	<i>-8,8</i>	<i>-2,2</i>	<i>-31,7</i>

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. Za prvih osam mjeseci 2020. godine, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 3,2 milijarde KM, što je u u poređenju sa istim periodom prethodne godine manje za 9,0%. Neto prihodi po osnovu PDV-a su iznosili oko 2,4 milijarde KM, što je 6,4% g/g manje. U strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su manji za 15,5% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga ostvario rast od 2,2% g/g.

Akcize. Neto prihodi od akciza, u periodu januar-avgust 2020. godine, su iznosili oko 884 miliona KM, i manji su za 15,1% g/g. Prihodi od akciza po osnovu uvoznih proizvoda su manji za 10,3% g/g, dok su prihodi od akciza na domaće proizvode, manji za oko 49,3% g/g. Ako se uvozne akcize posmatraju po vrstama proizvoda, uočava se da su prihodi od akciza na naftu i naftne preradevine smanjene za oko 4,6 g/g, dok su prihodi od akciza na duvanske preradevine manji za 14,6% g/g. U kategoriji prihoda od akciza na uvozne proizvode, jedino je kod prihoda od akciza na uvozni alkohol i alkoholna pića zabilježeno povećanje (11,8% g/g).

Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode značajan pad prihoda, zabilježen je kod akciza na domaću naftu i naftne derivate, koji su manji za skoro 100,0% g/g (odnosno, prihodi po ovom osnovu nisu ostvareni). Takođe, značajan pad prihoda zabilježen je i kod akciza na domaći duvan i duvanske preradevine (45,9% g/g). U kategoriji prihoda od akciza na domaće proizvode, samo kod prihoda od akciza na domaći alkohol i alkoholna pića (27,7% g/g) i domaće pivo (13,4% g/g) je zabilježeno povećanje.

Putarine. Ukupno naplaćeni neto prihodi od putarina u periodu januar-avgust tekuće godine su iznosili oko 379 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine isti su smanjeni za oko 11,4% g/g.

Carine. Tokom posmatranog perioda, naplaćeni prihodi po osnovu carinskih dažbina su iznosili oko 169 miliona KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine u padu su od oko 14,7%.

Raspoređeni prihodi. Ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu, u periodu januar-avgust 2020. godine, su iznosili oko 4,7 milijardi KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 241,4 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 730 miliona KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od 840,4 milion KM, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 3,1 milijarde KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima¹². Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 2 milijarde KM (za servis vanjskog duga oko 288,3 miliona KM), Republici Srpskoj oko 1 milijardu KM (za servis vanjskog duga oko 144,7 miliona KM) i Brčko Distriktu oko 111 miliona KM (6 miliona KM za servis vanjskog duga). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa JR UIO za servisiranje obaveza vanjskog duga su manja za 12,0%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga manja za 8,9%.

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

U naplati prihoda od strane entitetskih poreskih uprava, tokom avgusta mjeseca 2020. godine, ponovo se bilježi pogoršanje (smanjenje ukupno naplaćenih prihoda u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine je iznosilo oko 3,6%). Smanjenje je prisutno usljed smanjenja prihoda po osnovu socijalnih doprinosa, iako su prihodi od direktnih poreza u avgustu mjesecu ostvarili rast od 5,4% g/g. Međutim, posmatrajući kumulativno naplatu navedenih prihoda, uočava se neznatno poboljšanje, jer stopa zabilježena na kraju posmatranog perioda, iako negativna, najniža je od početka pandemije izazvane sa Covid-19. Tokom perioda januar-avgust, entiteske poreske uprave ukupno su prikupile oko 4,9 milijardi KM javnih prihoda iz svojih nadležnosti, što predstavlja smanjenje od 4,7% g/g. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

¹²Odlukom Upravnog odbora UIO Bosne i Hercegovine, broj: 02-17-35/17, utvrđeni su privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa JR za period april-juni 2017. godine, i isti su se primjenjivali i u aprilu 2020. godine, a iznose: Federacija Bosna i Hercegovina 64,26%, Republika Srpska 32,19% i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine 3,55%.

Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - avgust

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2019	2020		2019	2020		2019	2020	
Direktni porezi	618,3	573,6	-7,2	339,6	300,9	-11,4	957,9	847,4	-8,7
Porez na dohodak	278,2	271,6	-2,4	128,7	128,2	-0,4	406,9	399,9	-1,7
Porez na dobit	269,3	239,2	-11,2	181,1	148,8	-17,8	450,4	388,0	-13,9
Porezi građana	70,3	62,5	-11,2	29,8	23,8	-20,0	100,1	86,3	-13,8
Ostali porezi	0,4	0,3	-38,6	0,0	0,0	0,0	0,4	0,3	-38,6
Takse, kazne i naknade	463,4	401,6	-13,3	293,8	247,2	-15,9	757,2	648,8	-14,3
Doprinosi	2.390,9	2.329,4	-2,6	1.033,9	1.055,3	2,1	3.424,8	3.384,7	-1,2
PIO	1.330,6	1.296,0	-2,6	585,1	601,8	2,9	1.915,7	1.897,8	-0,9
Zdravstvo	949,7	925,7	-2,5	371,7	380,4	2,3	1.321,4	1.306,1	-1,2
Nezaposleni	110,6	107,7	-2,6	24,1	18,7	-22,5	134,7	126,4	-6,2
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	49,4	50,7	2,5	49,4	50,7	2,5
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	3,5	3,7	6,3	3,5	3,7	6,3
Ostali prihodi	3,9	2,1	-46,1	6,9	0,6	-91,4	10,8	2,7	-75,0
UKUPNO	3.476,6	3.306,7	-4,9	1.674,2	1.604,0	-4,2	5.150,7	4.910,6	-4,7

Izvor: entitetske poreske uprave

Socijalni doprinosi. Prihodi po osnovu socijalnih doprinosa, tokom posmatranog perioda, su dostigli nivo od oko 3,4 milijarde KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ovi prihodi su manji za svega 1,2%. Najveća kategorija socijalnih doprinosa jesu doprinosi za penziono-invalidsko osiguranje (PIO), koji su smanjeni za 0,9% g/g.

Ako se prihodi od doprinosa, posmatraju samo tokom mjeseca avgusta 2020. godine, uočava se njihovo smanjenje od 3,1% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, dok je smanjenje u poređenju sa julom 2020. godine iznosilo oko 10,5%.

Direktni porezi. Zahvaljujući rastu prihoda od direktnih poreza u avgustu mjesecu od 5,4% g/g, isti su tokom posmatranog perioda iznosili oko 874,4 miliona KM, što je manje za oko 8,7% g/g. Kako su se kretale pojedinačne kategorije direktnih poreza, tokom posmatranog perioda, može se vidjeti iz tabele iznad.

Takse, kazne i naknade. Po osnovu raznih taksi, naknada i kazni u periodu januar-avgust 2020. godine, ukupno je naplaćeno oko 648,8 miliona KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, navedeni prihodi su manji za 14,3%. Na smanjenje prihoda u kategoriji taksi najviše su uticale smanjenje naplate raznih administrativnih taksi i komunalnih taksi.

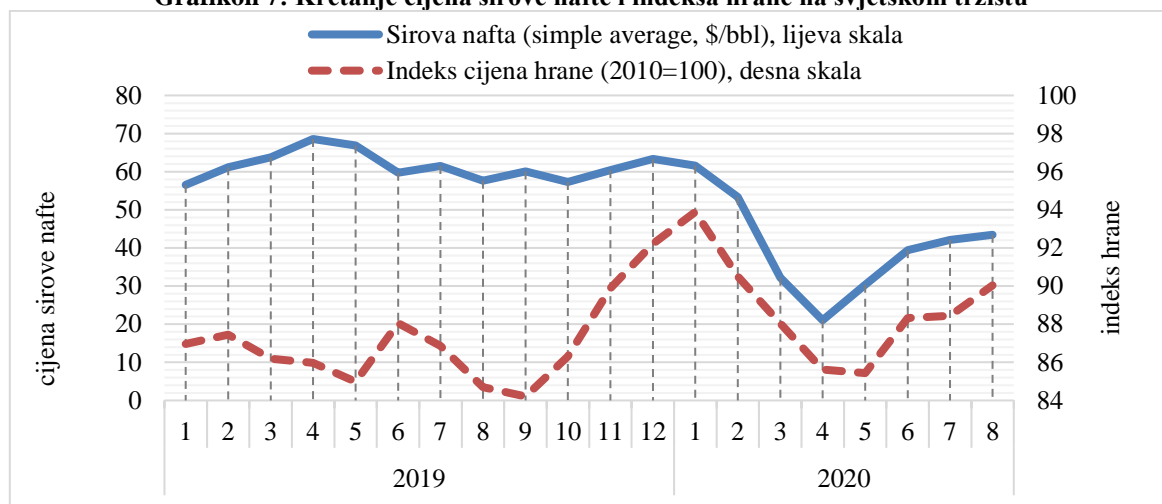
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu nastavila je postepeno rasti u avgustu 2020. godine i iznosila je 43,4 \$/barelu. U odnosu na mjesec juli 2020. godine bila je veća za 3,3%. Međutim, cijena sirove nafte u avgustu 2020. godine ipak je niža u odnosu na isti mjesec prethodne godine za 24,7% što se može vidjeti na grafikonu ispod.

Indeks hrane na svjetskom tržištu u avgustu 2020. godine takođe je nastavio rasti u poređenju sa julom 2020. godine (1,8%). U odnosu na avgust 2019. godine zabilježen je rast indeksa hrane od 6,3% g/g.

Grafikon 7: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

U avgustu 2020. godine deflacija u Bosni i Hercegovini mjerena indeksom potrošačkih cijena (u daljem tekstu CPI) iznosila je 1,2% u odnosu na isti mjesec 2019. godine. Uzimajući u obzir period I-VIII 2020/I-VIII 2019 deflacija je iznosila 0,8%. U posmatranom periodu cijene su najznačajnije smanjene u odjeljcima prevoza, odjeće i obuće, namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće.

U odjeljku prevoza cijene su smanjene za 7,7% u periodu I-VIII 2020/I-VIII 2019. Niže cijene nafte i naftnih derivata imalu su najveći uticaj na smanjenje cijena u pomenutom odjeljku. U odjeljku odjeće i obuće cijene su bile niže za 10% u posmatranom periodu, dok su cijene namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanje kuće bile niže za 0,8%. Cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata ostale su gotovo nepromijenjene u posmatranom periodu (pogledati tabelu ispod).

U odjeljku koji ima najveći udio u ukupnom indeksu potrošačkih cijena (hrana i bezalkoholna pića), cijene su uvećane za 1,1% u periodu I-VIII 2020/I-VIII 2019 zbog rasta cijena hrane u Bosni i Hercegovini jer se cijene bezalkoholnih pića nisu mijenjale. Najbrži rast cijena u periodu I-VIII 2020/I-VIII 2019 registrovan je u odjeljku alkoholnih pića i duvana (5,1% g/g).¹³

¹³ Na početku 2020. godine nastavljeno je usklađivanje akcizne politike na duvan i cigarete sa zakonodavstvom u Evropskoj uniji što je najviše uticalo na rast cijena pomenutog odjeljka. Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,04 KM, a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 121,6 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu.

Tabela 5: Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini

Odjeljak	I 2020	II 2020	III 2020	IV 2020	V 2020	VI 2020	VII 2020	VIII 2020	I-VIII 2020
	I 2019	II 2019	III 2019	IV 2019	V 2019	VI 2019	VII 2019	VIII 2019	I-VIII 2019
00 Ukupan indeks	100,7	100,3	100,1	98,8	97,9	98,5	98,7	98,8	99,2
01 Hrana i bezalkoholna pića	101,6	100,8	101,0	101,3	100,3	101,1	101,5	101,5	101,1
02 Alkoholna pića i duvan	105,4	105,4	105,5	105,5	105,7	105,5	103,7	103,8	105,1
03 Odjeća i obuća	91,0	90,8	89,8	89,2	89,1	89,9	90,8	89,7	90,0
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	101,0	100,8	100,7	100,0	99,1	99,3	99,1	99,0	99,9
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	99,4	98,7	99,5	99,1	98,4	99,2	99,4	99,5	99,2
06 Zdravstvo	100,8	100,9	100,8	101,0	101,1	101,2	101,0	101,1	101,0
07 Prevoz	100,3	100,3	98,2	89,1	85,4	87,6	88,5	89,4	92,3
08 Komunikacije	100,1	100,2	100,5	100,9	100,9	100,6	100,6	100,7	100,6
09 Rekreacija i kultura	101,4	101,5	101,6	101,0	100,6	100,0	99,5	99,7	100,7
10 Obrazovanje	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	100,0	100,1
11 Restorani i hoteli	102,1	102,4	102,3	102,3	102,3	102,3	102,4	102,1	102,3
12 Ostala dobra i usluge	99,9	99,8	99,9	100,2	100,3	100,0	100,1	100,3	100,0

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Na kraju avgusta 2020. godine ukupna novčana masa (u daljem tekstu M2) prema podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu CBBiH) iznosila je oko 27,3 mlrd. KM i uvećana je za 6,1% u odnosu na avgust 2019. godine. Najveći doprinos rastu M2 dao je transakcijski novac (u daljem tekstu M1) sa stopom rasta od 10,8% g/g, dok je kvazi novac (u daljem tekstu QM) uvećan uz nešto sporiju stopu rasta od 1,3% g/g.

U okviru M1 najveći doprinos rastu M2 dali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti (3,1 p.p.) sa stopom rasta od 9,3% g/g a potom gotovina izvan banaka (2,3 p.p.) sa stopom rasta od 13,7%. U okviru QM, najveći doprinos rastu M2 u posmatranom mjesecu dali su prenosivi depoziti u stranoj valuti (1 p.p.) sa stopom rasta od 10,3% g/g. Ostali depoziti u stranoj valuti su imali negativan doprinos rastu M2 i manji su 2,8% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Tabela 6: Monetarni agregati u avgustu 2020. godine i stope rasta VIII 2020/VIII 2019

Opis	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Transakcijski novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi i depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa (M2)
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	4.905,5	9.426,7	14.332,3	2.975,5	2.713,5	7.282,0	12.971,0	27.303,2
Stopa rasta g/g	13,7%	9,3%	10,8%	4,5%	10,3%	-2,8%	1,3%	6,1%

Izvor: CBBiH

Rezervni novac (u daljem tekstu M0) na kraju avgusta 2020. godine uvećan je za 4,8% u odnosu na isti mjesec prethodne godine i iznosio je oko 11,6 mlrd. KM. Najznačajniji doprinos rastu M0 dala je gotovina izvan monetarnih vlasti (7,8 p.p.) koja ima najveći udio u M0 (51,8%) sa stopom rasta od 16,8% g/g. Iako su najveću stopu rasta imali prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti (33,9%) njihov doprinos rastu M0 bio je zanemariv (0,5 p.p.) zbog

malog udjela u M0 (1,9%). Depoziti banaka kod monetarnih vlasti, kao komponenta M0, su imali negativan doprinos rastu M0 (-3,5 p.p.) jer su smanjeni za 6,8% g/g.

Tabela 7: Rezervni novac u avgustu 2020. godine i stope rasta VIII 2020/VIII 2019

Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Rezervni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	5.992,6	5.369,4	216,1	11.578,1
Stopa rasta g/g	16,8%	-6,8%	33,9%	4,8%

Izvor: CBBiH

Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH na kraju avgusta 2020. godine iznosio je oko 5,4 mlrd. KM i smanjen je za 4,9% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Na smanjenje prosječnog salda računa obaveznih rezervi kod CBBiH uticalo je smanjenje viška iznad obaveznih rezervi (-11,4% g/g). Istovremeno, prosječne obavezne rezerve iznosile su oko 2,7 mlrd. KM uz znatno sporiju stopu rasta od 2,7% u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi prosječnog salda računa obaveznih rezervi kod CBBiH udio prosječnih obaveznih rezervi iznosi 49,6%, dok je udio viška iznad obavezne rezerve 50,4%. Prosječna stopa obavezne¹⁴ rezerve u avgustu 2020. godine nije se mijenjala i iznosila je 10%.

Tabela 8: Prosječne obavezne rezerve u avgustu 2020. godine i stope rasta VIII 2020/VIII 2019

Opis	Osnovica za obračun obavezne rezerve	Prosječne obavezne rezerve	Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH	Višak iznad obavezne rezerve	Prosječna stopa obavezne rezerve	Implicitna stopa obavezne rezerve
	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	26.773,3	2.677,3	5.394,6	2.717,3	10,0%	20,1%
Stopa rasta g/g	2,7%	2,7%	-4,9%	-11,4%	-	-

Izvor: CBBiH

Pokrivenost rezervnog novca deviznim rezervama iznosila je 115% čime su ispoštovane odredbe valutnog odobora. Na kraju avgusta 2020. godine bruto devizne rezerve iznosile su 13,3 mlrd. KM i veće su za 5,7% u odnosu na avgust 2019. godine. U okviru bruto deviznih rezervi najveće stope rasta u posmatranom periodu imali su zlato (19,3% g/g), depoziti kod nerezidentnih banaka (9,5% g/g), a potom investicije u vrijednosne papire (6% g/g). Posmatrajući strukturu bruto deviznih rezervi i dalje dominiraju investicije u vrijednosne papire (69,8%), a zatim slijede depoziti kod nerezidentnih banaka (26,8%).

¹⁴ Prosječna stopa obavezne rezerve = Prosječne obavezne rezerve/osnovica za obračun obavezne rezerve.

Tabela 9: Bruto devizne rezerve u avgustu 2020. godine i stope rasta VIII 2020/VIII 2019

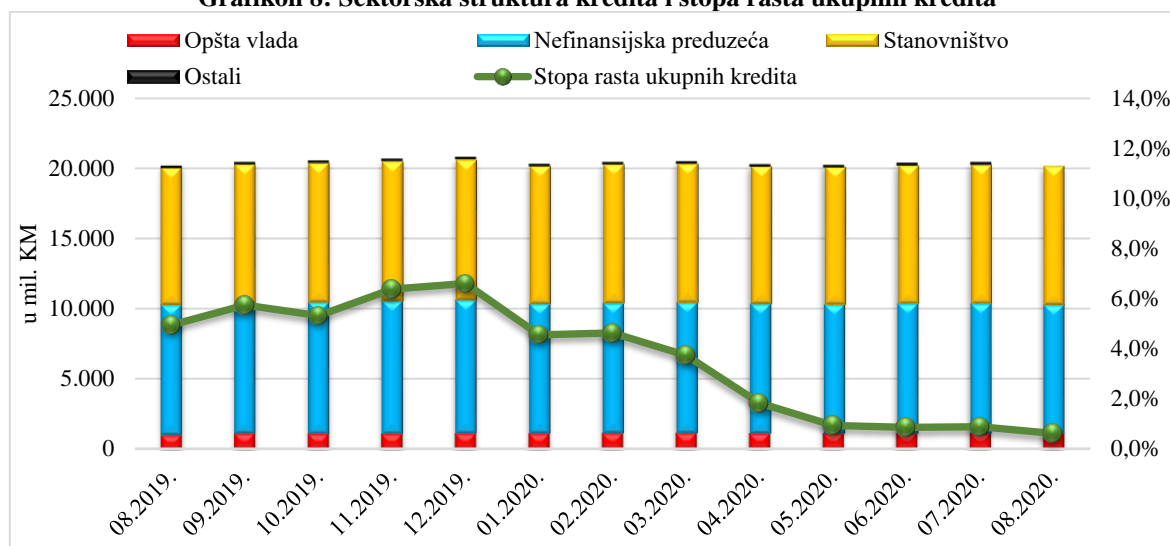
Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno
	1	2	3	4	5	6	7=1+...+6
Stanje u mil. KM	309,9	0,5	137,8	3.571,1	0,0	9.294,1	13.313,3
Stopa rasta g/g	19,3%	-65,9%	-54,7%	9,5%	-	6,0%	5,7%

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Ukupni plasirani krediti na kraju mjeseca augusta 2020. godine su uz stopu rasta 0,6% g/g dostigli 20,34 mlrd. KM. Krediti plasirani stanovništvu su sa stopom rasta od 1,1% g/g dostigli 9,9 mlrd KM i time ostvarili najveće učešće (48,7%) u ukupnim kreditima. Krediti plasirani nefinansijskim preduzećima su uz negativnu stopu rasta (-1,4% g/g) dostigli 9,16 mlrd. KM i ostvarili drugo po veličini učešće (45,0%). Na kraju mjeseca augusta ova dva segmenta su zajedno predstavljali 93,7% svih plasiranih kredita. Krediti plasirani opštoj vladi su sa stopom rasta od 12,4% g/g dostigli 1,1 mlrd. KM i bili treći po učešću (5,4%) u ukupnim kreditima.

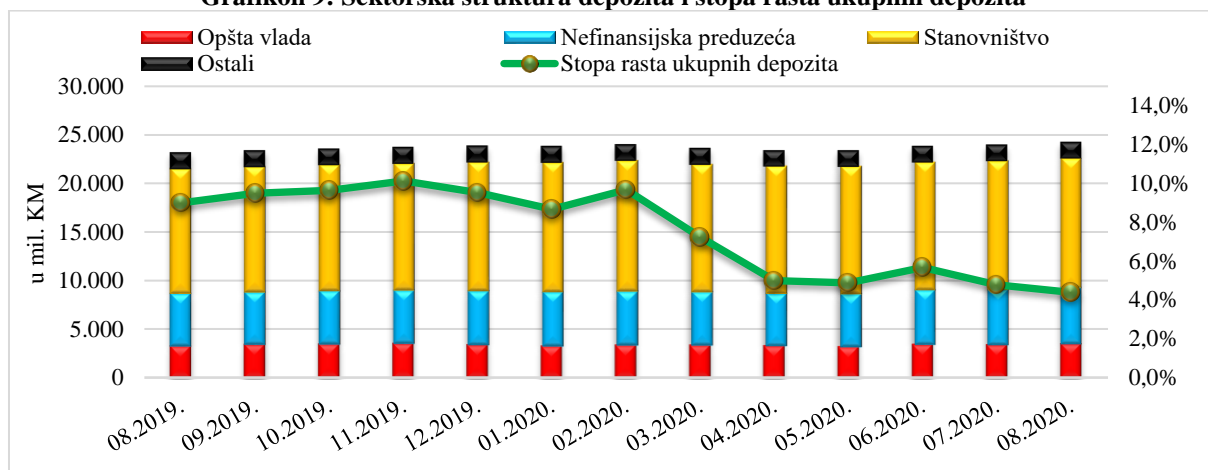
Grafikon 8: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

Izvor: CBBiH

Na kraju mjeseca augusta 2020. godine ukupni depoziti su uz stopu rasta od 4,4% g/g dostigli 24,2 mlrd. KM. Depoziti stanovništva su sa stopom rasta od 3,5% g/g dostigli 13,3 mlrd. KM i time ostvarili najveće učešće (54,9%) u ukupnim depozitima. Depoziti nefinansijskim preduzećima su sa stopom rasta 6,6% g/g dostigli 5,8 mlrd. KM i time ostvarili drugo po veličini učešće (24,0%). Depoziti opšte vlade su sa stopom rasta od 7,6% g/g dostigli 3,47 mlrd. KM te su bili treći po učešću (14,3%) u ukupnim kreditima.

Grafikon 9: Sektorska struktura depozita i stopa rasta ukupnih depozita

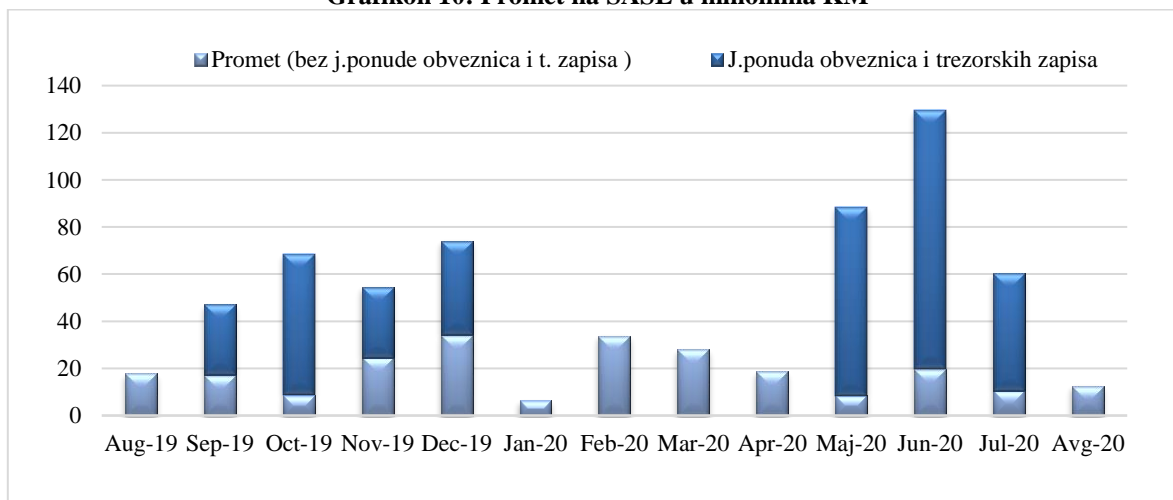

Izvor: CBBiH

Berze u Bosni i Hercegovini

Promet na Sarajevskoj berzi (u daljem tekstu SASE) na kraju mjeseca augusta 2020. godine je dostigao svega 12,6 mil. KM i uz negativnu stopu rasta (-29,4% g/g) je učestvovao u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini sa 19%. U ovom mjesecu nije bilo javne emisije obveznica i trezorskih zapisa.

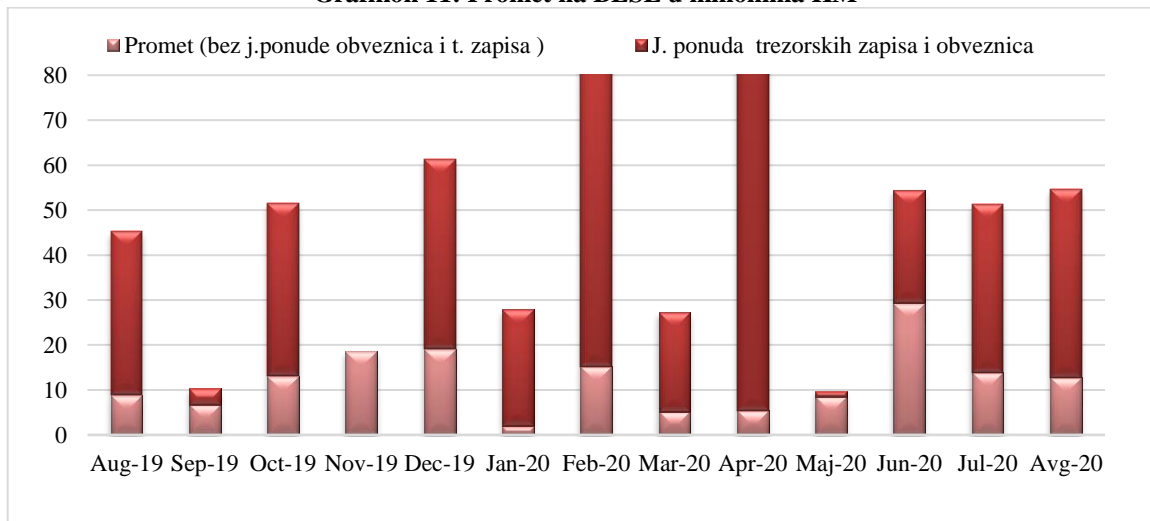
Grafikon 10: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Promet na Banjalučkoj berzi (u daljem tekstu BLSE) na kraju mjeseca augusta je dostigao 54,6 mil. KM uz stopu rasta od 20,7% g/g je učestvovao u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini sa 81%. Putem javne ponude obveznica i trezorskih zapisa za emitente prikupljeno 41,9 mil. KM što predstavlja 76,7% ukupnog ostvarenog prometa na BLSE.

Grafikon 11: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Ukupan promet na SASE i BLSE na kraju mjeseca augusta 2020. godine je dostigao 67,2 mil. KM uz stopu rasta 6,5% g/g. Putem javne ponude obveznica i trezorskih zapisa za emitente ukupno prikupljeno 41,9 mil. KM, što predstavlja 62,4% ukupnog prometa u ovom mjesecu.

Tabela 10: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE

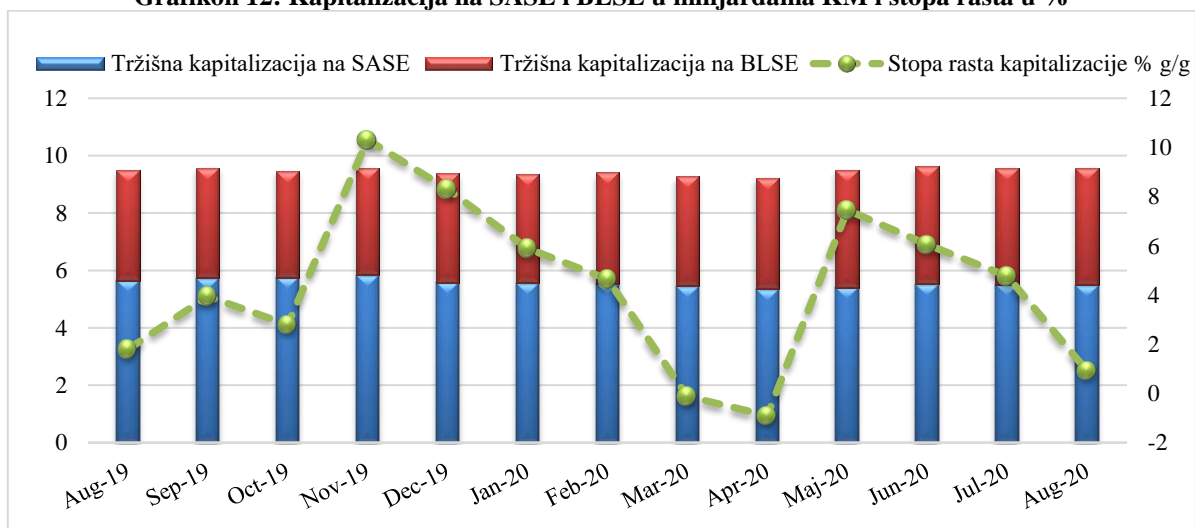
Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
Aug-18	5.838.900	10.388.430	16.227.329
Aug-19	17.813.420,7	45.277.279	63.090.700
Aug-20	12.585.004,0	54.629.996,4	67.215.000

Izvor: SASE i BLSE

Kapitalizacija na SASE na kraju mjeseca augusta 2020. godine je iznosila 5,5 mlrd. KM i uz negativnu stopu rasta od 2,5% g/g je učestvovala u ukupnoj kapitalizaciji sa 57,4%. U istom periodu kapitalizacija na BLSE je iznosila od 4,08 mlrd. KM i uz stopu rasta od 6% g/g je učestvovala u ukupnoj kapitalizaciji sa 42,6%.

Ukupna kapitalizacija (SASE+BLSE) je na kraju mjeseca augusta je iznosila od 9,6 mlrd. KM uz stopu rasta od 0,9% g/g.

Grafikon 12: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta u %

Izvor: SASE i BLSE

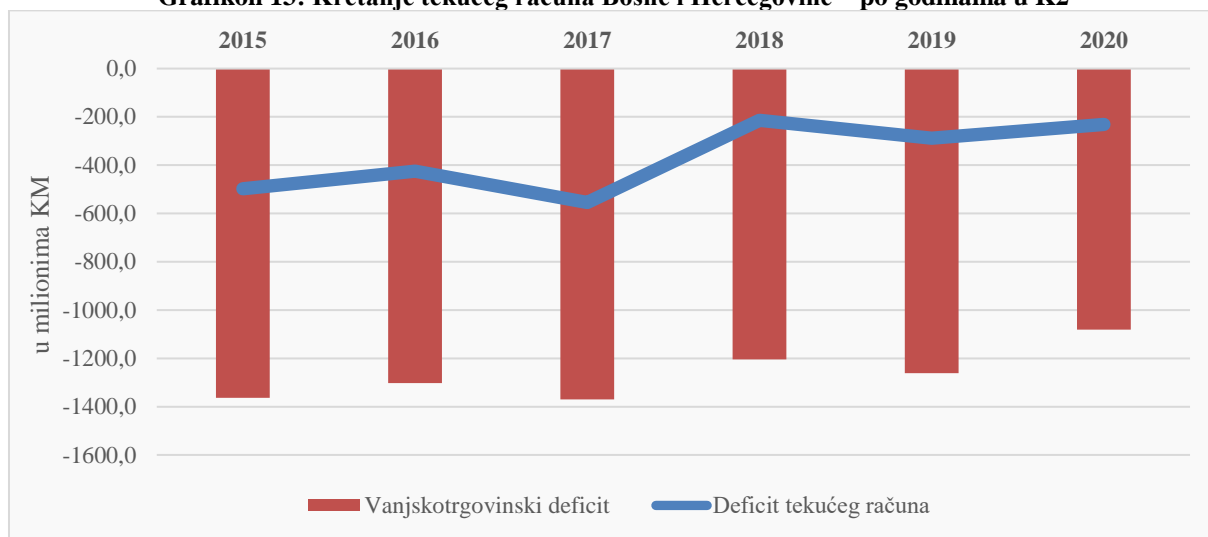
4. Vanjski sektor

Platni bilans Bosne i Hercegovine

U K2 2020. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, došlo je do smanjenja deficita tekućeg računa sa 289 miliona KM (K2 2019) na 233 miliona KM (K2 2020), tj. smanjenje je procentualno iznosilo 19,6%¹⁵.

Prema dostupnim podacima CBBiH deficit vanjske trgovine u K2 2020. godine iznosio je oko 1,08 milijardi i ostvario je pad od 14,3% u odnosu na isti period prošle godine. U sklopu deficita vanjske trgovine, u posmatranom kvartalu, je zabilježen pad uvoza roba i usluga od 28,6% kao i pad izvoza roba i usluga od 33,3%.

Grafikon 13: Kretanje tekućeg računa Bosne i Hercegovine – po godinama u K2

Izvor: CBBiH

Tekući prilivi iz inostranstva (kao komponenta neto priliva) su u posmatranom periodu zabilježili pad od 23,8%. U okviru ovih priliva došlo je do smanjenja priliva novca kod domaćinstava od 23,9%. Ovom padu priliva kod domaćinstava najviše su doprinjele smanjene kompenzacije zaposlenih rezidenata Bosne i Hercegovine u inostranstvu za 49,5% te pad doznaka građana iz inostranstva od 28,4%. Ostali tekući transferi iz inostranstva u K2 2020. godine su zabilježili rast (riječ je o 10 miliona KM više doznačenih sredstava u odnosu na isti kvartal prethodne godine) dok su istovremeno doznake socijalnih beneficija iz inostranstva ostvarile blagi rast za 4 miliona KM (rast od 1,3%).

Neto odlivi prema inostranstvu su, u K2 2020. godine u odnosu na isti kvartal prethodne godine skoro prepolovljeni (pad od 47,1%), sa 458 miliona KM (K2 2019) na 243 miliona KM (K2 2020).

U okviru odliva došlo je do smanjenja odliva prema domaćinstvima za 20,2% te do smanjenih odliva opšte vlade za 34,8% (po osnovu kamata na vanjski dug). Odlivi u finansijskom sektoru su također smanjeni, dok su nasuprot tome nefinansijska preduzeća zabilježila blagi rast odliva (po osnovu odliva na kamate od direktnih i ostalih investicija).

Finansiranje deficita tekućeg računa u K2 2020. godine se odvijalo kroz povlačenje ulaganja u aktivu Bosne i Hercegovine u inostranstvu od 213 miliona KM (najvećim dijelom u finansijskom sektoru), promjenu stanja inostranih obaveza za 529 miliona (u koje ulaze strana ulaganja u vlasnički kapital od 87 miliona KM, sredstva trgovinskih kredita 119 miliona KM,

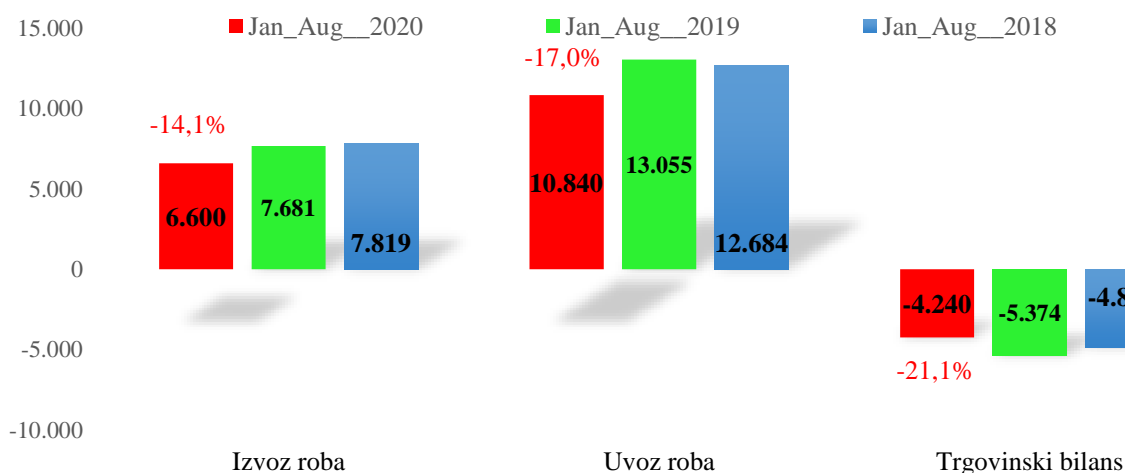
¹⁵ Izvor podataka: Centralna banka BiH

ostale obaveze prema nerezidentima u iznosu od -4 miliona KM te vanjskog zaduživanja-u koji ulazi otplata duga od 327 miliona KM), sredstvima rezervne aktive od 520 miliona KM¹⁶, sredstvima sa kapitalnog računa 44 miliona KM uz neto greške i propuste u iznosu od -33 miliona KM.

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Trend slabljenja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini iz prethodne godine dodatno je intenziviran u 2020. godine usljed širenja pandemije virusa Covid-19. Eskalacija virusa Covid-19 veoma negativno se odrazila na svjetsku trgovinu pa samim tim i na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu u Bosni i Hercegovini. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a za period januar-august 2020. godine zabilježila pad ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za oko 16% u odnosu na isti period prethodne godine, što je posljedica pada izvoza roba od oko 14% i istovremenog robnog uvoza od skoro 17%. S druge strane, ako se podaci o vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni posmatraju na mjesečnom nivou odnosno samo za mjesec august 2020. godine, pad izvoza roba je iznosio 8,2%, dok je uvozni pad iznosio 14,3%.¹⁷ Ovi kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni implicitno ukazuju da je tokom posmatranog perioda u Bosni i Hercegovini došlo do pada kako izvozne tako i domaće tražnje. Naime, pad izvozne tražnje rezultirao je padom robnog izvoza dok je pad uvoza slabljenja domaće tražnje odnosno pada proizvodnje, privatne potrošnje i investicija. Pregled kretanja vanjskotrgovinskih indikatora u Bosni i Hercegovini za period januar-august 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 14: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-august 2020. godinu (stope rasta g/g i nominalni iznosi u KM

Izvor: BHAS

Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-august 2020. godine iznosio je 6,6 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjenje od preko 1 milijardu KM odnosno 14,1% u

¹⁶ Za razliku od monetarnog sektora gdje se analizira stanje deviznih rezervi na kraju perioda ovdje se prate tokovi novca

¹⁷ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za august 2019. godine-prethodni podaci“, 20.09.2020. godine.

odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, pad robnog izvoza u augustu 2020. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosio 8,2%. Ovaj pad robnog izvoza posljedica je slabljenja izvozne tražnje koji je uzrokovan širenjem globalne pandemije Covid-19, kao i pada proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini. Naime, potrebno je imati u vidu da su neke od vodećih bh izvoznih kompanija i tokom prethodne godine imale velike probleme u poslovanju koji su dodatno intenzivirani u 2020. godini eskalacijom pandemije Covid 19 što je rezultiralo padom robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-august 2020. godine posmatra detaljnije po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija smanjenja istog koja su dovela do ukupnog pada izvoza roba registrirana u okviru izvoza: aluminijuma 65%, (-3,4 p.p), sirovog željeza i čelika 29% (-1,2 p.p), obuće 16,7% (-1,1 p.p), koksa i naftnih derivata 41% (-1,0 p.p), namještaja 15,3% (-0,8 p.p), te rezervnih dijelova za automobile oko 23% (-0,6 p.p) i dr. S druge strane, povećanja izvoza određenih metalnih, prehrambenih proizvoda i tekstila nisu značajnije spriječili pad ukupnog robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine u prvih 8 mjeseci 2020. godine.

S druge strane, ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-august 2020. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od skoro 4,8 milijardi KM što predstavlja smanjenje od 14,1%. U istom vremenskom periodu izvoz roba u zemlje CEFTA-e iznosio je 1,05 milijardi KM što predstavlja smanjenje od oko 15,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija smanjenja izvoza zabilježena prilikom izvoza u Italiju od 30,6% (-3,6 p.p), Srbiju 16,2% (-1,8 p.p), Austriju 12,6 (-1,2 p.p), Njemačku 7,2 (-1,1 p.p), Sloveniju 12% (-1,3 p.p) i Hrvatsku 7,1% (-0,9 p.p).

S druge strane, tokom posmatranog perioda januar-august 2020.godine pored pada proizvodnje i izvozne tražnje došlo je i do slabljenja domaće tražnje (potrošnja i investicije) u Bosni i Hercegovini što je rezultiralo i padom robnog uvoza. Naime, prema podacima BHAS-a za prvih 8 mjeseci 2020. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu iznosio je 10,8 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjenje od preko 2 milijarde KM odnosno 17% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, pad robnog uvoza u augustu 2020. godine iznosio 14,3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Posmatrano po proizvodima, najznačajnija smanjenja uvoza roba koja su dovela do smanjenja ukupnog uvoza registrirana su prilikom uvoza rafiniranih naftnih derivata 35,5% (-3,1 p.p), motornih vozila 32,7% (-2,1 p.p), električne energije 75% (-1,3 p.p), kamenog uglja 42% (-1,2 p.p) i sirovog aluminijuma 35% (-0,8 p.p), i dr. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu za period januar-august 2020 godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima, vidljivo je da je najviše robe uvezeno iz zemalja EU u iznosu od oko 6,6 milijardi KM što predstavlja smanjenje od 17,9%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio skoro 1,4 miliona KM što predstavlja smanjenje od 12,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama koje su glavni trgovinski partneri Bosne i Hercegovine u prvih 8 mjeseci 2020. godine došlo je do smanjenja uvoza iz Hrvatske 27,4% (-2,9 p.p), Italije 17,4% (-2,0 p.p), Njemačke 15,8% (-1,9 p.p), SAD-a 40% (-1,4 p.p), Srbije 13% (-1,4 p.p), Rusije 32,3% (-0,09p.p) i Kine 9,1% (-0,7 p.p).

Slabljenje izvozne tražnje koji se manifestovao padom robnog izvoza od oko 14,1% uz istovremeno smanjenje domaće tražnje kroz pad robnog uvoza od 17% rezultirali su smanjenjem robnog deficita za 1,1 milijardu KM odnosno 21,1% u odnosu na isti period prethodne godine. Smanjenje robnog deficita na implicitan način ukazuje da je u periodu januar-august 2020. godine došlo do značajnog pada ekonomske aktivnosti (pad proizvodnje, potrošnje, investicija i vanjskotrgovinske razmjene). Iako je robni deficit u Bosni i Hercegovini smanjen za 1/5 u odnosu na prethodnu godinu vrijedi istaći da je ovo posljedica eksternog šoka

odnosno cikličnih kretanja na domaćem i inostranim tržištima. Prilikom analize ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini treba naglasiti da je robni deficit u zemlji još uvijek veoma izražen i iznosi 4,2 milijarde KM, te odslikava slabu konkurentnsku pozicioniranost na međunarodnim tržištima. Ako se struktura robnog deficita u Bosni i Hercegovini za period januar-august 2020. godine posmatra po proizvodima vidljivo je da najznačajnije kategorije predstavljaju prehrambeni proizvodi, rafinirani naftni derivati, motorna vozila i farmaceutski preparati. Posmatrano pojedinačno po zemljama, robni deficit Bosne i Hercegovine za 8 mjeseci 2020 godine je iznosio 861 milion KM sa Kinom, zatim slijede Italija 627 miliona KM, Srbija oko 500 miliona KM, Turska 375 miliona KM i Njemačka 290 miliona KM. Niži nivo vanjskotrgovinske robne razmjene, a posebno pad robnog uvoza u periodu januar-august 2020. godine rezultirali su djelimičnim poboljšanjem ukupne pokrivenosti uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini za oko 2 p.p koja je na kraju posmatranog perioda iznosila oko 61%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-august 2020. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 11: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene po HS klasifikaciji za period januar-august 2020. godine

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Pokrivenost uvoza izvozom
	Jan_Aug_2019	Jan_Aug_2020	2020/2019 promjena %		Jan_Aug_2019	Jan_Aug_2020	2020/2019 promjena %		Jan_Aug_2019	Jan_Aug_2020	2020/2019 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	
UKUPNO	7681	6600	-14,1	-14,1	13055	10840	-17,0	-17,0	-5374	-4240	-21,1	-21,0	60,9%
1 ZVOTINJE I	98	101	2,7	0,0	377	335	-11,1	-0,32	-279	-234	-16,0	-0,83	30,0%
2 PROIZVODI PROIZVODI BILJNOG	124	143	15,2	0,25	504	526	4,4	0,17	-380	-383	0,8	0,06	27,2%
3 PORJEKLA MASTI I ULJA	80	63	-20,8	-0,22	129	94	-27,5	-0,27	-49	-30	-38,6	-0,35	67,8%
4 ŽVOTINJSKOG PREHRAMBENE	196	214	9,2	0,23	1068	1022	-4,3	-0,35	-872	-808	-7,3	-1,19	20,9%
5 PRERAĐEVINE PROIZVODI	726	568	-21,8	-2,06	1976	1178	-40,4	-6,11	-1250	-610	-51,2	-11,91	48,2%
6 MINERALNOG PROIZVODI HEMIJSKE	600	478	-20,3	-1,59	1162	1090	-6,2	-0,55	-562	-612	8,9	0,93	43,9%
7 INDUSTRIJE ILI PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	336	330	-1,8	-0,08	862	787	-8,7	-0,57	-526	-457	-13,1	-1,28	41,9%
8 KOŽA I KRZNO	95	57	-40,0	-0,49	247	182	-26,3	-0,50	-152	-125	-17,8	-0,50	31,3%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	501	451	-10,0	-0,65	217	178	-18,0	-0,30	284	273	-3,9	0,20	253,4%
10 CELULOZA, PAPIRI	183	186	1,6	0,04	302	270	-10,6	-0,25	-119	-84	-29,4	-0,65	68,9%
11 KARTON I NJIHOVI TEKSTIL I TEKSTILNI	411	391	-4,9	-0,26	806	696	-13,6	-0,84	-395	-305	-22,8	-1,67	56,2%
12 PROIZVODI OBUĆA, SESIRI, KAPE I	508	430	-15,4	-1,02	249	198	-20,5	-0,39	259	232	-10,4	0,50	217,2%
13 SLIČNI PROIZVODI PROIZVODI OD	91	76	-16,5	-0,20	267	233	-12,7	-0,26	-176	-157	-10,8	-0,35	32,6%
14 KAMENA, GIPSA, BISERI, PLEMENTI I	12	21	75,0	0,12	20	22	10,0	0,02	-8	-1	-87,5	-0,13	95,5%
15 METALI I NJIHOVI BAZNI METALI I	1462	1088	-25,6	-4,87	1465	1253	-14,5	-1,62	-3	-165	5400,0	3,01	86,8%
16 PROIZVODI OD BAZNIH MASINE, APARATI, MEHANIČKI I TRANSPORTNA	1068	997	-6,6	-0,92	1797	1539	-14,4	-1,98	-729	-542	-25,7	-3,48	64,8%
17 SREDSTVA I NJIHOVI SATOVI, MJERNI,	253	200	-20,9	-0,69	1018	730	-28,3	-2,21	-765	-530	-30,7	-4,37	27,4%
18 MUŽIČKI I ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DJELOVI I	20	19	-5,5	-0,01	179	215	20,1	0,28	-159	-196	23,3	0,69	8,8%
19 RAZNI PROIZVODI	740	674	-8,9	-0,86	326	276	-15,3	-0,38	414	398	-3,9	0,30	244,2%
21 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: BHAS

5. Strane direktne investicije

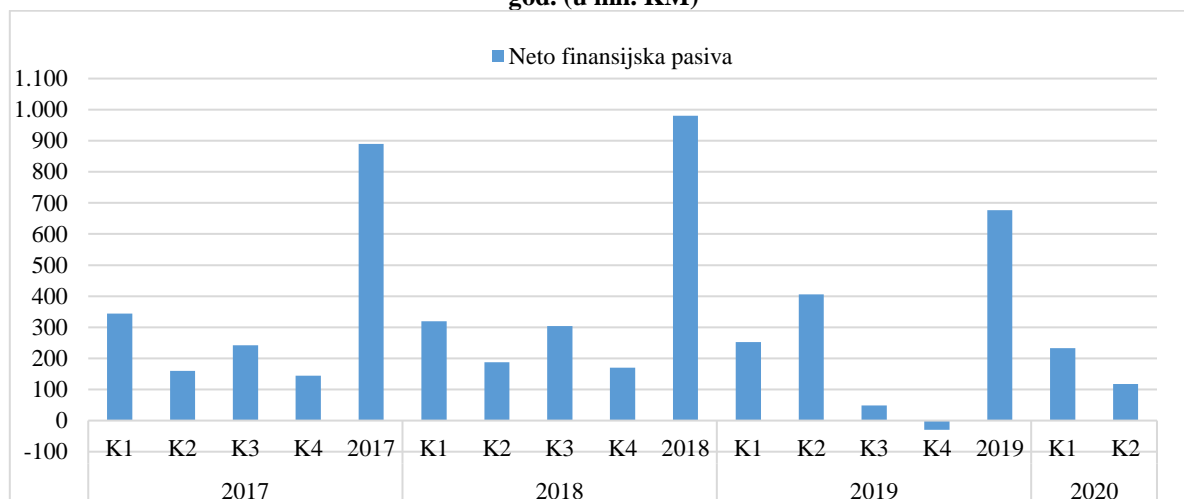
Ukupna strana ulaganja u prvom polugodištu 2020. godine su prema posljednjim revidiranim podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine¹⁸ iznosila 350,3 mil. KM (neto finansijska pasiva) i manja su za 46,7% g/g. Ukupne reinvestirane zarade¹⁹ u prvom polugodištu 2020. godine su iznosile 196,3 mil. KM i takođe bilježe smanjenje od 19,1% g/g. Učestvovala su u neto finansijskoj pasivi sa 56%.

Tabela 12: SDU po kvartalima u 2017, 2018, 2019. i 2020. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2017	343,8	160,1	242,1	144,3	890,3
2018	319,2	187,6	303,9	170,0	980,8
2019	252,2	405,6	48,6	-29,9	676,6
2020	232,5	117,8			

Izvor: CBBiH

Grafikon 15: Strana direktna ulaganja u Bosni i Hercegovini po kvartalima u 2017, 2018, 2019 i 2020. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Kreditna agencija Standard & Poor's je 28.08.2020. godine potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B stabilni izgledi“. Takođe je i kreditna agencija Moody's Investors Service 21.08.2020. godine potvrdila već ranije ustanovljenu ocjenu „B3 stabilni izgledi“.

¹⁸Copy of BPM6_for_users_Q1_2015_Q2_2020_detailed

¹⁹ Pokazuje odnos ulaganja u već postojeće kapacitete u odnosu prema ulaganjima u nove projekte.